

Rolnummer 2148
Arrest nr. 35/2002 van 13 februari 2002

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 7, § 1, van de wet van 6 februari 1970 betreffende de verjaring van schuldvorderingen ten laste of ten voordele van de Staat en de provinciën, gesteld door het Hof van Beroep te Bergen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de rechters L. François en M. Bossuyt, waarnemend voorzitters, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van rechter L. François,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag

Bij arrest van 20 maart 2001 in zake de gemeente Courcelles tegen R. Vlies, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 26 maart 2001, heeft het Hof van Beroep te Bergen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 7, § 1, van de wet van 6 februari 1970 betreffende de verjaring van schuldvorderingen ten laste of ten voordele van de Staat en de provinciën de artikelen 10 en 11 van de gecoördineerde Grondwet niet, doordat die bepaling erin voorziet dat ‘ inzake wedden, voorschotten daarop en vergoedingen of uitkeringen, die een toebehoren van de wedden vormen of ermede gelijkstaan, [...] de door de Staat ten onrechte uitbetaalde sommen voorgoed vervallen [zijn] aan hen die ze hebben ontvangen, als de terugbetaling daarvan niet gevraagd werd binnen een termijn van vijf jaar te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling ’, terwijl de voorgeschreven verjaring niet van toepassing is op bedragen van dezelfde aard die betaald worden door de gemeente ? »

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

R. Vlies is bij de gemeente Courcelles op 1 september 1960 als onderwijzer in dienst getreden. Op 1 januari 1974 werd hij er bovendien benoemd tot deeltijds bibliothecaris. Bij besluit van de gemeenteraad van 6 juli 1990 heeft de gemeente vastgesteld dat R. Vlies als gevolg van een foutieve anciënniteitsberekening ten onrechte betaalde wedden had ontvangen, wat de betrokkene voor de Rechtbank van eerste aanleg te Charleroi heeft betwist.

De bedragen waarvoor het geschil bij het Hof van Beroep hangende is, betreffen geen door de Franse Gemeenschap betaalde weddetoelagen, maar wel bezoldigingen die de gemeente aan de betrokkene als gemeentebibliothecaris heeft betaald. Het Hof van Beroep stelt dan ook vast dat artikel 7 van de wet van 6 februari 1970 betreffende de verjaring van schuldvorderingen ten laste of ten voordele van de Staat en de provinciën te dezen niet van toepassing is. Het Hof van Beroep vraagt zich af of er een objectieve en redelijke verantwoording is voor het onderscheid dat zou bestaan betreffende de verjaring van de vordering tot terugbetaling van ten onrechte betaalde wedden, al naargelang de betaling werd verricht door de Staat of door de gemeente, en stelt de hierboven vermelde vraag.

III. De rechtspleging voor het Hof

Bij beschikking van 26 maart 2001 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 16 mei 2001 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 29 mei 2001.

Memories zijn ingediend door :

- R. Vlies, wonende te 6180 Courcelles, rue Carnières 154, bij op 28 juni 2001 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 29 juni 2001 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 3 augustus 2001 ter post aangetekende brieven.

R. Vlies heeft een memorie van antwoord ingediend bij op 3 september 2001 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 28 juni 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 26 maart 2002.

Bij beschikking van 28 november 2001 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 19 december 2001.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 29 november 2001 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 19 december 2001 heeft rechter L. François, waarnemend voorzitter, de zetel aangevuld met rechter E. Derycke.

Op de openbare terechtzitting van 19 december 2001 :

- zijn verschenen :
- . Mr. D. De Decker *loco* Mr. E. Duvieusart, advocaten bij de balie te Charleroi, voor R. Vlies;
- . Mr. B. Degraeve *loco* Mr. B. Bronders, advocaten bij de balie te Brugge, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers P. Martens en M. Bossuyt verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Standpunt van R. Vlies

A.1.1. Ten aanzien van de vijfjarige verjaring die van toepassing is op schuldvorderingen ten laste of ten voordele van de Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies, doet R. Vlies gelden dat uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 6 februari 1970 blijkt dat de afwijking van de dertigjarige verjaring verantwoord wordt door de zware rijkscomptabiliteit en de noodzaak om de begrotingen en de rekeningen van de Staat binnen de door de wetgever voorgeschreven termijnen te kunnen afsluiten. Hij vermeldt in dit opzicht de arresten nrs. 32/96, 75/97 en 5/99.

A.1.2. R. Vlies stelt dat de terugvordering van aan een ambtenaar van de Staat, een gemeenschap, een gewest of een provincie ten onrechte betaalde wedden krachtens artikel 7 van de wet na vijf jaar zou zijn verjaard, terwijl voor een ambtenaar van een gemeente, die zich in een identieke situatie bevindt, de dertigjarige verjaring zou worden toegepast. R. Vlies is van oordeel dat niets dat verschil in behandeling verantwoordt, aangezien de ambtenaren zich in volkomen vergelijkbare situaties bevinden en de lokale besturen met dezelfde dwangmatigheden inzake begrotingen en rekeningen te maken hebben als de andere overheden.

Standpunt van de Ministerraad

A.2.1. De Ministerraad is van oordeel dat de vijfjarige verjaring voor de schuldvorderingen van de Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies een evenredige maatregel is ten aanzien van het beoogde doel.

A.2.2. Hij merkt op dat de Staat en de provincies, enerzijds, en de gemeenten, anderzijds, niet-vergelijkbare categorieën zijn. Hij voegt eraan toe dat het criterium van onderscheid objectief en relevant is aangezien de comptabiliteit van de gemeenten wordt geregeld door speciale wetten en de gemeenten niet zijn onderworpen aan de controle van het Rekenhof. De gemeente is een politieke eenheid die uit een grondgebied en uit inwoners bestaat, met eigen organen, en die instaat voor specifieke belangen. Ze beschikt over een patrimonium dat, rekening houdend met de werking van de gemeente en de belangen waarvoor zij instaat, aan eigen begrotingsregels is onderworpen.

A.2.3. In ondergeschikte orde is de Ministerraad van oordeel dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord, aangezien het verschil in behandeling redelijk verantwoord is. De redenen die de wetgever ertoe hebben gebracht in een kortere verjaringstermijn te voorzien voor de schuldvorderingen van de Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies zijn er niet voor de gemeenten, die een minder complexe begroting hebben, die minder uitgaven doen en die over een minder zware administratie beschikken.

A.2.4. Tot slot merkt de Ministerraad op dat aangezien de gemeenten niet onder de rechtsmacht van het Rekenhof vallen en zij niet dezelfde termijn dienen te respecteren als de andere overheden wat betreft het afsluiten van hun rekeningen, de wetgever vermocht te oordelen dat het voor een goede gemeentecomptabiliteit niet noodzakelijk was hen de bijzondere verjaringstermijn van vijf jaar op te leggen.

Memorie van antwoord van R. Vlies

A.3.1. Als antwoord op de Ministerraad doet R. Vlies gelden dat de verschillen tussen de gemeenten en de andere overheden niet van dien aard zijn dat hun respectieve situaties niet vergelijkbaar zouden zijn. Hij voegt eraan toe dat het feit dat de gemeenten niet onder de rechtsmacht van het Rekenhof vallen, geenszins verhindert dat hun mandatarissen de verantwoordelijkheid van rekenplichtigen van de Staat dragen, een verantwoordelijkheid die aan de controle van de gemeenteraad en van de toezichthoudende overheden is onderworpen.

A.3.2. R. Vlies merkt op dat de gemeentebesturen thans structuren hebben die net zo complex zijn als die van de Staat, de gewesten of de gemeenschappen, dat hun administratie net zo zwaar is en dat zij eveneens een echte begroting dienen op te maken. Hij voegt er bovendien aan toe dat de stelling van de Ministerraad duidelijk vervalt indien men de situatie van de lokale besturen vergelijkt met die van de provincies, waarvan de bevoegdheden gaandeweg zijn verminderd.

- B -

B.1. Artikel 7, § 1, van de wet van 6 februari 1970 betreffende de verjaring van schuldvorderingen ten laste of ten voordele van de Staat en de provinciën vormt thans artikel 106, § 1, van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 17 juli 1991, dat bepaalt :

« Inzake wedden, voorschotten daarop en vergoedingen of uitkeringen, die een toebehoren van de wedden vormen of ermede gelijkstaan, zijn de door de Staat ten onrechte uitbetaalde sommen voorgoed vervallen aan hen die ze hebben ontvangen, als de terugbetaling daarvan niet gevraagd werd binnen een termijn van vijf jaar te rekenen van de eerste januari van het jaar van de betaling.

De in het eerste lid vastgestelde termijn wordt tot dertig jaar opgevoerd, wanneer de onverschuldigde sommen werden verkregen door bedrieglijke handelingen of door valse of welbewust onvolledige verklaringen. »

Krachtens artikel 71, § 1, van de bijzondere financieringswet van 16 januari 1989 is die bepaling van overeenkomstige toepassing op de gemeenschappen en de gewesten. Aangezien voor de gemeenten daarentegen in geen enkele verjaringstermijn is voorzien, verjaren hun schuldvorderingen na dertig jaar, krachtens artikel 2262 van het Burgerlijk Wetboek.

B.2. Daaruit volgt dat de terugvordering van bedragen die een gemeenteambtenaar ten onrechte heeft ontvangen verjaart na dertig jaar, terwijl de terugvordering van bedragen die ten onrechte zijn ontvangen door een ambtenaar van de Staat, een gemeenschap, een gewest of een provincie, na een periode van vijf jaar verjaart.

B.3. In tegenstelling tot wat de Ministerraad stelt, bevinden de ambtenaren van de Staat of een provincie en de gemeenteambtenaren van wie ten onrechte betaalde wedden teruggevorderd worden zich in vergelijkbare situaties. Alhoewel de comptabiliteit van de gemeenten niet is onderworpen aan de controle van het Rekenhof, heeft dat verschil geen invloed op de situatie van hun ambtenaren.

B.4. Het Hof dient in de huidige zaak niet te onderzoeken of het verantwoord is de tegen de gemeenten gerichte vorderingen te onderwerpen aan een andere verjaringstermijn dan de vorderingen tegen andere overheden. Het dient zich enkel af te vragen of het redelijk verantwoord is de vorderingen van gemeenten tegen hun ambtenaren tot terugbetaling van ten

onrechte betaalde wedden aan de dertigjarige verjaring te onderwerpen, terwijl de andere voormelde overheden tegen hun ambtenaren dienen op te treden binnen een termijn van vijf jaar.

B.5. De vijfjarige verjaring die van toepassing is op vorderingen door de Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies tegen hun ambtenaren is weliswaar de tegenhanger van de verjaring van de tegen diezelfde overheden gerichte vorderingen. De toepassing van dezelfde verjaring op de twee vorderingen wordt voor beide vorderingen echter anders verantwoord. Hoewel de verjaring geldig voor de overheden door redenen van gezond beheer van de openbare financiën werd verantwoord, blijkt uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 5 maart 1952, waarbij de in het geding zijnde bepaling in de wet van 15 mei 1846 op de Rijkscomptabiliteit werd ingevoerd, dat de verjaring geldig voor hun ambtenaren eveneens werd verantwoord door de bekommernis om de schadelijke gevolgen van de terugvordering van de ten onrechte betaalde maar gewoonlijk te goeder trouw door de belanghebbenden ontvangen sommen te beperken (*Parl. St.*, Kamer, 1950-1951, nr. 435, pp. 1 en 2).

B.6. Ongetwijfeld is in beide gevallen de voor de schuldvorderingen van de overheid geldende verjaringstermijn dezelfde is als de op haar schulden van toepassing zijnde verjaringstermijn : de ambtenaar van een gemeente kan gedurende dertig jaar optreden tegen de gemeente zoals de gemeente gedurende dertig jaar tegen hem kan optreden. Die gelijklopende termijnen kunnen echter niet het in het geding zijnde verschil in behandeling verantwoorden : de wetgever heeft door het mogelijk te maken dat van een gemeenteburgemeester wedden die hem meestal bij vergissing werden uitbetaald gedurende dertig jaar kunnen worden teruggevorderd, terwijl een ambtenaar van de Staat, van een gemeenschap, van een gewest of van een provincie na vijf jaar aan elke vordering ontsnapt, ten aanzien van de eerstgenoemde een maatregel genomen die niet redelijk is verantwoord.

B.7. De vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 7, § 1, van de wet van 6 februari 1970 betreffende de verjaring van schuldvorderingen ten laste of ten voordele van de Staat en de provinciën, dat artikel 106, § 1, van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 17 juli 1991, vormt, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat het niet van toepassing is op de verjaring van schuldvorderingen tot terugbetaling van wedden die door de gemeenten ten onrechte werden betaald.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 13 februari 2002.

De griffier,

De wnd. voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

L. François